

Operació Bagdad

Per primer cop des del final de la guerra del Golf, un equip de metges valencians i espanyols va entrar a l'Iraq a través del Comitè de Solidaritat amb la Causa Àrab.

La seva missió va ser ben clara:

operar tots els malalts que trobessin als hospitals de Bagdad.

L'equip sanitari era format per un total de deu persones, entre oftalmòlegs i pediatres.

Aquesta és la crònica del que hi van veure.

CARMEN S. PANELLA - AGENCIA ZOOM

Rosario Martínez, adjunta del servei d'Oftalmologia de l'Hospital Universitari de València, s'estrena en accions d'ajuda humanitària. "Sempre vaig tenir la il·lusió de muntar una sala d'operacions mòbil per viatjar per Sud-amèrica. No ho podia fer perquè ma mare em necessitava, però l'any passat es va morir i, quan em van suggerir de venir, no m'ho vaig pensar dues vegades", explica.

Primera dia: arribem a Bagdad. D'Aman a Bagdad s'hi arriba per una carretera de 800 quilòmetres apenes transitada per camions cisterna i taxis que van d'un país a l'altre. El desert canvia de blanc ivori a negre obsidiana per després convertir-se en extensions de terra ocre i terracota. Un cop creuat el Tigris, el paisatge es torna més frondós per recordar-nos que estem a Mesopotàmia, el país dels dos rius (el Tigris i l'Eufrates), bressol de la civilització fa més de 6.000 anys.

El lloc que antigament acollia el jardí de l'Edèn, avui viu una situació que els mitjans de comunicació resumeixen amb la paraula "embargament", però que significa la impossibilitat de comerç exterior d'un país que té el petroli com a font d'ingressos natural; 22 mil milions de dòlars en pèrdues materials, una inflació galopant (del 100% el 2000), una davallada del PIB al nivell dels anys 40; el 60% de les fàbriques tancades, atur que afecta el 50% de la població; un milió i mig de morts per causes relacionades

directament amb l'embargament, un espectacular augment de les malalties infeccioses i múltiples casos de càncer o malformacions congènites. En resum, una davallada de l'esperança de vida fins als 57 anys quan el 1989 arribava als 66.

A tot això cal afegir-hi Saddam, a qui la situació de bloqueig no ha fet més que enfortir-lo. "Ningú a l'Iraq no te'n parlarà malament -adverteix un taxista-. Pot ser un boig, però és el nostre boig", assevera. "A més, si el que les potències occidentals volien era el seu coll, podien haver-lo liquidat quan guanyaren la guerra", assegura un altre iraquità, que prefereix mantenir l'anonimat per raons de seguretat. No és estrany: el darrer informe d'Amnistia Internacional denuncia execucions sumàries als sospitosos de formar part de l'oposició. "Ningú no et parlarà malament de Saddam, perquè tenim por", afegeix.

Durant la guerra del Golf els kurds del nord i els xiïtes del sud es van aixecar en armes contra Saddam amb l'ajuda dels Estats Units, que, en poc temps, els va

abandonar a la seva sort. Les represàlies van ser terribles (la ciutat d'Halabja, al nord del país, va ser gasejada i hi van morir 5.000 ciutadans). "La nostra llei és implacable amb l'oposició perquè estem en guerra", va respondre amb certa arrogància Omid Madhat, ministre de Sanitat, quan vam demanar-li opinió sobre aquests informes.

La petita Nesma ("brisa" en kurd) és la segona vegada que ingressa a l'Hospital Pediàtric Almansour per meningitis. Hi hem arribat acompanyant el doctor Martínez-Almoyna i la infermera Teresa Requejo. La meningitis era una malaltia sense conseqüències abans de l'embargament. "Però ara, quasi no hi ha personal, no hi ha higiene; com que la sanitat

Hameed, un bebè que tenia una hemorràgia interna que quasi el dessagna per culpa d'uns punts de sutura deficients que li van aplicar en una operació, es recupera després d'haver passat dos dies a la Unitat de Vigilància Intensiva (UVI). "Hameed ha tingut sort -assegura un dels metges residents que l'atén- perquè teníem sang i agulles. Moltes ve-

Foto de l'esquerra: la petita Nesma ("brí d'aire del matí", en kurd) és la segona vegada que ingressa a l'Hospital Pediàtric Almansour per meningitis. Aquesta era una malaltia sense conseqüències abans de l'embargament, però ara és diferent, a causa de la manca de recursos dels hospitals iraquians. A la foto de la dreta, les infermeres Vicenta López (esquerra) i Maria José Pérez, de l'Hospital d'Alacant, formen part de l'equip del doctor Martínez Toldos.

I és que l'orgull és una de les principals característiques del poble iraquí. Et miren a la cara i et somriuen amb facilitat. Tot i les necessitats que pateixen, gairebé no hi ha captaires pels carrers. "L'embargament passarà i nosaltres serem autosuficients", pronostiquen. Potser sí, però mentrestant els carrers continuaran bruts perquè no hi ha pressupost per a la recollida d'escombraries; les rates i les aigües estancades faciliten la transmissió de malalties infeccioses. No hi ha llum i els carrers es queden a les fosques quan es fa de nit en un Bagdad desert sense vida nocturna. Direcció a l'hotel, Abdulkader ens confessa que l'embargament "de fora es pot sentir, però només des d'aquí es pot tocar".

Segon dia: Hospital Pediàtric. Abdulkader, un jove de 35 anys, enginyer i cristià, va tocar-hi de mig a mig. Per molt que t'afectin les tràgiques notícies provinents de l'exterior, mai es lamenten tant com quan les vius en pròpia pell.

pública no té diners, els pares han de pagar 500 dinars (unes 50 ptes.) per nit. I com que el sou mitjà d'un iraquí és d'unes 5.000 ptes., en treuen els seus fills a la mínima que poden. Tampoc no hi ha medicaments, patim tallades de llum i, a vegades, el subministrament d'oxigen de les incubadores falla", repassa el director de l'hospital, el doctor Al-Rawi.

El 1989, un informe de l'ONU situava el nivell de la sanitat iraquiana a la taula mitjana de tots els països del món. Deu anys després, aquest mateix informe la col·loca a la cua (el número 152 de 191 països). Les pèssimes condicions de vida que pateixen les dones durant l'embaràs s'han traduït en un augment espectacular dels prematurs. Dos de cada tres moren per culpa d'una assistència deficient. Marisa Requejo, ATS que ha acumulat experiència en diversos hospitals de Bolívia i Perú, es posa les mans al cap: "Tres dels nadons que han mort aquesta setmana s'haurien salvat si haguéssim estat a Espanya."

gades, les bosses de sang arriben sense agulles", revela.

Tercer dia: Hospital Oftalmològic.

Seguim l'equip d'assistència oftalmològica, format per tres doctors i dues infermeres, a l'hospital Al-Haitham de Bagdad. A diferència de l'Hospital Pediàtric, aquest presenta millor aspecte. Construït a mitjan anys 80, aquest hospital té capacitat per allotjar 800 malalts. Actualment, només n'atén 400. Un dels objectius de la missió és atendre el màxim nombre de pacients i seleccionar uns vint nens per enviar-los a l'estat espanyol perquè els operin. D'altra banda, s'intentarà operar amb el vitriotom portat des de València, un sistema de cirurgia oftalmològica que redueix a la meitat el temps i el risc de cada operació.

En arribar a l'hospital, ens donen una mala notícia: per problemes a la frontera l'equip de cirurgia continua retingut. Malgrat tot, l'equip d'Alacant format pel doctor José Juan Martínez Toldos i les infermeres Vicenta López i Maria José

Pérez decideix operar amb el que hi hagi a les sales d'operacions.

Per sort no tot són males notícies. A les sales de revisió, més de 300 pacients esperen la doctora Rosario Martínez i el doctor Manuel Muro. Tant la doctora Martínez, adjunta del servei d'Oftalmologia de l'Hospital Universitari de València, com el doctor Muro, de l'Hospital Central d'Oviedo, s'estrenen en accions d'ajuda humanitària. Entre els dos visitaran més de 400 pacients. "Sempre he tingut la il·lusió de muntar un mòbil per viatjar per Amèrica Llatina. No podia fer-ho perquè ma mare em necessitava, però l'any passat va morir i, quan em van proposar de venir, no m'ho vaig pensar dues vegades", conta Rosario. "En qüestió d'equipaments -avalua el doctor Muro- està molt bé. Però com que no tenen instruments ni material fungible (sutures, benes...), és com tenir un cotxe nou sense motor i no poder fer-lo servir", compara.

"Hi ha molts casos de desprendiment de retina per diabetis. Gràcies al làser, en el nostre país seria una intervenció menor, però com que aquí no n'hi ha, molts pacients es quedaran cecs", lamenta la doctora Rosario Martínez.

Què significa perdre la vista a l'Iraq avui? Suposem que equival a no observar la destrucció a què t'estan sotmetent, però també a no veure als teus madurar. Ni els mercats del divendres, ni la gran mesquita, ni els vespres sobre el Tigris, ni l'erba créixer. Significa renunciar a molts detalls que omplen la nostra existència. Si és que viure avui a l'Iraq és existir.

Quart dia: Generació perduda.

Mentre l'interpret comunica al pacient que perdrà la vista, coneixem Adel-Kazzaz, de 54 anys, culte i molt ben educat, que ens explica que la població iraquiana està incubant un odi desmesurat contra els Estats Units per tot allò que diu que els estan robant. "Un dia, el meu fill petit, quan només tenia dos anys, es va despertar cridant 'Maleït Bush, torna'm

la meua llet.' A casa intentem no dir aquestes coses. Però avui, els vaillets estan molt mediatitzats per la televisió, no van a escola i senten la gent pel carrer maleït tothora la seva situació."

No sempre ha estat així a l'Iraq. Des que el 1968 va arribar al poder, el Partit Baath, de tall socialista i popular, es va proposar aprovar una de les assignatures pendents del país: l'analfabetisme. "La instrucció dels nostres ciutadans és la nostra millor energia", promulgava un dels seus lemes. Durant la dècada dels 80, Saddam Hussein va invertir un 6% del PIB en educació, política que va

Pacients de l'Hospital Oftalmològic de Bagdad esperen abans d'entrar a la sala d'operacions.

convertir l'Iraq en un model, segons la UNESCO. El 1989, el 92,5% de la població estava escolaritzada. Avui el 21% dels adolescents abandonen els estudis perquè necessiten ingressar diners a casa (a l'Iraq l'educació és gratuïta, però obligatòria només fins als dotze anys).

Al voltant del carrer Al-Rachid hi ha nens esparracats jugant descalços vora cables elèctrics i vidres. "Com poden aprendre si no tenim ni llaips ni llibres? -es pregunta Maha Sabri, professora de Primària-. Si es fon una bombeta, no podem canviar-la; com que no hi ha aire condicionat, no podem treballar (a Bagdad s'arriba als 50°C). Abans cobrava 350 dòlars, ara 2 dòlars. Estem perdent tota una generació que no accedirà a estudis superiors. Seran més ignorants i manipulables. Estan indefensos."

Cinquè dia: Arriba el material.

Hans von Sponeck, coordinador del programa Petrolí per Aliments a l'Iraq de

Nacions Unides, va dimitir el 1998 escandalitzat per la situació que vivia el país. Després de dimitir va denunciar l'"embargament intel·lectual" de què és víctima el país. Per lluitar contra el bloqueig de coneixements, part de la missió estava orientada a la formació en noves tècniques en cirurgia i a l'entrada de llibres (també prohibida). El doctor Martínez Toldos opera com si fos una classe magistral amb el vitriotom que es quedarà un cop acabi la seva activitat a Bagdad.

Passat divendres, dia de descans setmanal dels musulmans, arriben els aparells (en total s'han facturat 800 quilos de material, valorats en 15 milions de pessetes) necessaris per poder operar. "A Espanya, les probabilitats que un malalt de rinopatia diabètica es cure són del 98%, mentre que aquí, la probabilitat és d'un 1%", reconeix Martínez Toldos, cap de la secció d'Oftalmologia de l'Hospital Sant Joan d'Alacant.

Shatha Al-Kawaz, metge resident de 38 anys que assisteix als cursos del professor Almoyna, destaca la importància de les classes: "Occident ignora que aquí vivíem força bé. Tots anàvem becats a qualsevol país del món per acabar els nostres estudis superiors. Sabem com es viu a Europa." Un altre resident afegeix: "Ma mare també és metgessa i amb el seu primer salari es va comprar un cotxe i es va casar. Era el 1970 i cobrava 120 dòlars. Jo treballava per poder acabar l'especialitat i amb el meu primer sou (15 dòlars) no podré comprar-me ni unes sabates", lamenta en un anglès perfecte.

La majoria dels residents dels hospitals reconeixen que treballen per raons humanitàries i adverteixen que, si la situació no canvia, cada vegada hi haurà més clíniques privades. La manca de perspectives afecta sobretot els professionals desmotivats, que no poden sortir del país perquè cap altre estat vol acollir-los com una mesura més de l'embargament. A més a més, per evitar la fugida de cervells, el Govern ha imposat una taxa de 200 dòlars per a tots els que vulguin viatjar a Jordània, país que sí que rep iraquians a més de beneficiar-se del tràfic negre del petroli.

Sisè dia: Urani empobrit. I heus aquí que trobem una de les veritables raons

que expliquen la situació de l'Iraq: el petroli. Amb els Emirats Àrabs Units, Aràbia Saudita i Kuwait, l'Iraq és l'únic país amb unes reserves de petroli que poden assegurar l'abastiment de cru fins al final de l'era de l'or negre. "La diferència respecte la resta de països *americans* —assenyala un alt directiu del ministeri d'Indústria—, és que nosaltres tenim el control vertical dels jaciments. Estats Units sap que si controla aquest país dominarà el món."

Escandalitzats pels informes i dimissions dels representants de l'ONU, el Consell de Seguretat permet a l'Iraq comercialitzar petroli a canvi d'aliments des de 1997 (resolució 986). Sota aquest concepte l'Iraq ha ingressat 18.141 milions de dòlars en un compte controlat per les Nacions Unides. Només 8.600 milions de dòlars s'han traduït en contractes amb països estrangers per raons humanitàries, mentre que s'han pagat 10.500 milions de dòlars per indemnitzacions de guerra.

Tots els contractes són minuciosament estudiats per l'ONU, fet que dificulta la seva aplicació i coordinació. El ministre de Sanitat, Omid Madhat, va denunciar: "No podem importar ambulàncies per temor que transportin els nostres soldats, o arriben aparells de laboratori sense reactius. I, tanmateix, l'aviació americana i anglesa no para de bombardejar-nos sense càstig."

Després d'inspeccionar més de cinc hospitals de Bagdad, l'informe de la infermera Teresa Riopedre conclou que les necessitats més urgents de la sanitat iraquiana són la higiene, el material sanitari i el personal mèdic. "Abans de la guerra, la majoria de les infermeres eren hindús, però van marxar perquè guanyaven més als seus països d'origen. Com que no hi ha infermeres, no hi ha cultura sanitària i les infeccions es disparen. Per exemple, moltes mares barregen la llet per als nadons amb aigua, sense saber que només el 30% de l'aigua és potable. Cada 8 minuts un bebè es posa malalt d'una infecció transmesa a través de l'aigua", explica.

La infermera Teresa té 52 anys, i ja en fa trenta que es dedica a atendre pacients de tot tipus i condició social. Viatjera experimentada, va formar part del primer

congrés espanyol que va denunciar les conseqüències de la utilització de l'urani empobrit durant la guerra del Golf. Es calcula que encara queden 300 tones de residus d'urani empobrit a l'Iraq. "Per molt que ho neguin, existeix una relació de causa i efecte entre l'augment de les malalties relacionades amb el càncer i amb les malformacions", assegura.

Durant un sopar a casa d'Abid-Adeed, un exsoldat que va participar a la guerra Iran-Iraq, adverteix: "No mengin tomàquets, que són de Basora." Basora, ciutat fronterera amb Kuwait, va ser un dels principals objectius durant la Tempesta

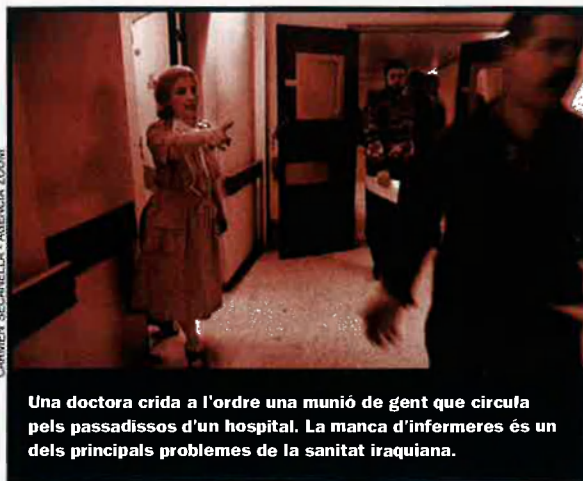
d'exaltació nacional a tota hora: desfílades militars, Saddam de peu, a cavall, disparant una escopeta, visitant malalts. També informa repetidament de les víctimes de la Intifada palestina. No em sembla una bona educació per la pau, li dic a un funcionari de l'oficina de Turisme. "Quina pau? Estem en guerra. Som ostatges d'una situació que no hem escollit i que Occident s'ha encarregat de jutjar per al seu propi benefici."

Si el que volia a través del bloqueig és reduir a zero el potencial nuclear de l'Iraq, per què no es penalitza també a Israel, que és l'únic estat d'Orient Mitjà que ha reconegut tenir armes nuclears? Si, al contrari, el que volia era castigar el règim de Saddam per la seva agressió contra Kuwait, quines sancions es van imposar a Israel després de les seves repetides incursions al Líban? En resum, fins quan s'allargarà l'embargament?

"Pregunti-ho a Bush i al socialista Tony Blair", responen aquells a qui preguntem. "Nosaltres vam firmar la pau i hem complert tots els requisits exigits. Ja va sent hora que la comunitat internacional respongui per què el programa de Petroli per Aliments en realitat és petroli a canvi de res. Tard o d'hora, s'aixecaran les sancions i els iraquians hauran après a no dependre de ningú", van pronosticar diferents representants governamentals durant el sopar de comiat a l'equip sanitari vingut des del País Valencià.

L'article tercer de la Declaració de Drets Humans diu: "Tothom té dret a la vida, a la llibertat i a la seguretat de la seva persona." Aquest precepte és vulnerat de manera constant en els territoris iraquians, on una de les civilitzacions més antigues del planeta pateix els efectes d'un bloqueig que els ha deixat, aïllats, al marge de qualsevol garantia sanitària, només sotmesos a la solidaritat de gent anònima.

Fèlix Merino
© Agència Zoom

Una doctora crida a l'ordre una munió de gent que circula pels passadissos d'un hospital. La manca d'infermeres és un dels principals problemes de la sanitat iraquiana.

del Desert. Segons conta Adeed, molts dels seus antics companys han mort de leucèmia. "Però no només afecta els soldats. El meu cosí germà, que era enginyer mecànic i visitava molta obra civil, va morir de càncer l'any passat. Va ser una mort molt sentida perquè tots l'estimàvem molt", lamenta amb la mà al pit.

Setè dia: Petroli per res. Si els tomàquets de Basora estan contaminats, potser també ho estan les delicioses albergínies de tot el país. I els alls, les cebes, els cogombres, el clau, el sèsam, els pèsols, les llenties, el julivert, la vainilla i les pastanagues. Tot pot estar contaminat, fins i tot la informació és pura suposició. Com, segons diuen les autoritats, "la mare de totes les batalles no s'ha acabat", no es poden fer fotos de les benzineres, ni dels ponts, ni dels cafès Internet, ni de cap edifici oficial.

Les antenes parabòliques són prohibides i la televisió nacional passa vídeos